

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кафедра англійської філології та перекладу
Кафедра германської філології**

«ПОГОДЖЕНО»
Проректор
з наукової роботи
 Н.М. Віннікова
«» серпень 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР ІЗ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА**

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ:

- «Науковий спецкурс (Концептологія)»
- «Науковий спецсеминар (Контрастивна лінгвістика)»
- «Науковий спецкурс (Семантика)»
- «Науковий спецсеминар (Корпусна лінгвістика)»

для здобувачів вищої освіти

спеціальності 035 Філологія

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми «Філологія»

Київ – 2018

Розробники:

Колесник Олександр Сергійович, доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка; *Чеснокова Ганна Вадимівна*, кандидат філологічних наук, професор кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Колесник Олександр Сергійович, доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології Інституту філології; *Чеснокова Ганна Вадимівна*, кандидат філологічних наук, професор кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка; *Якуба Валентина Володимирівна*, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри германської філології

Протокол від «30» 08 2018 р. № 1
Завідувач кафедри *[підпис]* І.Р. Буніятова

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри англійської філології та перекладу

Протокол від «29» 08 2018 р. № 1
Завідувач кафедри *[підпис]* В.В. Якуба

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Філологія»

«05» 09 2018 р.
Гарант освітньо-наукової програми *[підпис]* О. О. Бровко

Робочу програму перевірено

«04» 09 2018 р.
Завідувач аспірантури, докторантури *[підпис]* О.В. Плющик

Пролоновано:

на 2019/2020 н.р. *[підпис]* (*Буніятова І.Р.*), «26» 09 2019 р., протокол № 2
підпис П.І.Б.

на 2019/2021 н.р. *[підпис]* (*Якуба В.В.*), «26» 09 2019 р., протокол № 1
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

НАУКОВИЙ СЕМІНАР ІЗ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська, англійська	
Загальний обсяг кредитів / годин	16/480, із них: Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Концептологія)» – 4/120; Змістовий модуль «Науковий спецсемінар (Контрастивна лінгвістика)» – 4/120; Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Семантика)» – 4/120; Змістовий модуль «Науковий спецсемінар (Корпусна лінгвістика)» – 4/120	
Курс	2,3	2,3
Семестр	4,5,6	4,5,6
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	4
Обсяг кредитів	16	16
Обсяг годин, в тому числі:	480	480
Аудиторні	224	64
Самостійна робота	256	416
Форма підсумкового контролю	екзамен	
Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Концептологія)»		
Курс	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	56	16
Самостійна робота	64	104
Змістовий модуль «Науковий спецсемінар (Контрастивна лінгвістика)»		
Курс	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	56	16
Самостійна робота	64	104
Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Семантика)»		
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120

Аудиторні	56	16
Самостійна робота	64	104
Змістовий модуль «Науковий спецсеминар (Корпусна лінгвістика)»		
Курс	3	3
Семестр	6	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	56	16
Самостійна робота	64	104

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Блок спецкурсів та спецсеминарів пропонується на вибір з 4 по 6 семестр. Вибираючи модулі, які є складовими частинами дисциплін наукового семінару з германських мов для аспірантів спеціальності “Філологія”, здобувачі наукового ступеня поглиблюють фахові компетентності. Їхнє вивчення передбачає теоретичне та практичне оволодіння майбутніми науковцями способами синхронічного й діяхронічного дослідження структури й семантики системи мов, їхньої типології, принципами семіотичного аналізу та семантичного аналізу, корпусних та/або емпіричних методів досліджень на основі узагальнення теоретичних і практичних результатів різних мовознавчих шкіл.

Мета вивчення курсу: формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» філологічного кругозору через засвоєння зв'язків теоретичних концепцій з практикою прикладного мовознавства.

Завдання курсу:

1. визначати типологічні ознаки мов незалежно від тексту, форми й змісту;
2. структурувати дискурс і текст відповідно до одиниць його членування на рівні мікро- і макроструктури;
3. застосовувати адекватну термінологію і концептуальний апарат у власних дослідженнях;
4. розпізнавати лінгвістичні теорії в комунікативному та науковому дискурсі.

Підвищенню ефективності практичних занять сприятиме передбачене програмою виконання аспірантами практичних робіт, творчих проєктів, доповідей тощо.

Під час практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи аспіранти **набувають умінь та навички, формують загальнопрофесійні компетенції щодо:**

- осмислення загальних основ семіотики, семантики, типології мов;

- розуміння специфіки корпусних та/або емпіричних методів дослідження мов у синхронії та діяхронії;
- розуміння сутності основних категорій теорії семантики, семіотики, типології, корпусної лінгвістики;
- критичного аналізу прагматичних явищ та реалій сучасного наукового дискурсу;
- поєднання традиційних методологій аналізу тексту із сучасними інструментами обробки мовних даних; обробка корпусів автентичних даних;
- укладання корпусів різних жанрів; інтерпретація результатів на засадах міждисциплінарного підходу.

Під час лекційних і практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи аспіранти набувають таких **компетентностей**:

Оперування ґрунтовними лінгвістичними знаннями, зокрема в сфері лінгвосеміотики, концептології, контрастивної та корпусної лінгвістики, семантики; застосовувати різні види лінгвістичного аналізу.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до генерування та обґрунтування нових ідей.

Навички пошуку, обробки, систематизації, аналізу та критичної оцінки інформації з різних джерел; критичного мислення; аналізу міждисциплінарних явищ та процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.

Вміння ефективно застосовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

Засвоєння й осмислення основних наукових концепцій, історії розвитку та сучасного стану філологічних знань, актуальних теоретичних і практичних проблем.

Аналіз філологічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань та на основі відповідних загальнонаукових методів.

Здатність збирати дані для філологічного дослідження, науково систематизувати, аналізувати та інтерпретувати філологічні явища.

Планування, обґрунтування та оцінювання філологічних розвідок та передбачення результатів.

Розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології з використанням теоретичних та експериментальних методів.

3. Результатами навчання стануть:

Знання в галузі гуманітаристики, зокрема філології: глибоке розуміння ролі науки, освіти і культури в розвитку цивілізації; знання філософії та методології науки; застосування філософських ідей і концепцій у власних дослідженнях; знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції, методології наукових досліджень.

Глибокі теоретичні знання в обсязі, необхідному для розв'язання

професійних і науково-дослідних завдань, зокрема: основних класичних і новітніх філологічних концепцій; фундаментальних праць з обраного напрямку досліджень; змісту теоретичних і прикладних філологічних дисциплін; теоретичних і практичних проблем у галузі дослідження.

Знання особливостей організації та розвитку вітчизняної та світової науково-дослідної інфраструктури в галузі філології; правових та етичних норм, які регулюють міжособистісні відносини у професійних колективах; нормативно-правової бази розвитку сучасної освіти і науки, тенденцій відповідної політики в Україні.

Здатність проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення наукових концепцій, підходів і поглядів у галузі дослідження; формулювати, обґрунтовувати та захищати власну наукову позицію та концепцію.

Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

Планувати, реалізовувати та оцінювати стратегії особистого самовдосконалення і саморозвитку як науковця.

Професійно, аргументовано, етично виражено і соціально відповідально пояснювати сутність конкретних філологічних явищ та пов'язаних з ними наукових проблем і власну думку щодо них.

Критично оцінювати наукові філологічні напрями, школи, підходи і методи на основі їх аналізу, порівняння і класифікації.

Аргументовано пояснювати, оцінювати і зіставляти: тенденції, методичні новації та розробки у вищій освіті, зокрема філологічній.

4. Структура навчальної дисципліни

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Теми розділів	Кількість годин							
		денна				заочна			
		Разом	Лекційних	Практичних	Самостійна робота	Разом	Лекційних	Практичних	Самостійна робота
Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Концептологія)»									
1.	Концептуалізація як процес пізнавальної діяльності людини. Універсальність і національна специфіка когнітивних класифікаційних ознак	28	6	6	16	30	2	2	26
2.	Основні положення теорії лінгвокультурного концепту. Семантичний обсяг та структура лінгвокультурного концепту	28	6	6	16	30	2	2	26
3.	Культурний концепт. Базові культурні концепти національних культур світу.	32	8	8	16	30	2	2	26
4.	Універсальні та етноспецифічні концепти. Методика дослідження дихотомних (бінарних) концептів	32	8	8	16	30	2	2	26
Разом за модуль		120	28	28	64	120	8	8	104
Змістовий модуль «Науковий спецсеминар (Контрастивна лінгвістика)»									
1.	Типологія мов як розділ зіставного мовознавства. Рівні, аспекти, категорії та одиниці зіставних і контрактивних студій	28	6	6	16	30	2	2	26
2.	Мовні універсалії. Аломорфізм та ізоморфізм явищ мови і культури. Мовні та концептуальні картини світу. Універсальні та етноспеціфічні концепти	28	6	6	16	30	2	2	26
3.	Мовна відносність: онтологія полісемантизму і плюралізм інтерпретацій	32	8	8	16	30	2	2	26
4.	Контрастивний аналіз явищ мови та мовлення у контексті універсологічних міждисциплінарних студій	32	8	8	16	30	2	2	26
Разом за модуль		120	28	28	64	120	8	8	104
Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Семантика)»									
1.	Категоріальні зв'язки й типи категорій. Теорія прототипів. Когнітивна граматики	28	6	6	16	30	2	2	26
2.	Семантичні моделі. Когнітивна метафора. Механізми утворення та аналіз когнітивних метафор	28	6	6	16	30	2	2	26
3.	Концепт і його типи. Концептуальний аналіз. Концептуальна інтеграція	32	8	8	16	30	2	2	26
4.	Фреймова семантика. Типи фреймів. Фреймове моделювання	32	8	8	16	30	2	2	26
Разом за модуль		120	28	28	64	120	8	8	104
Змістовий модуль «Науковий спецсеминар (Корпусна лінгвістика)»									
1.	Корпусна лінгвістика у контексті сучасних галузей мовознавства. Становлення, завдання корпусної лінгвістики	28	6	6	16	30	2	2	26
2.	Поняття про корпус та його інтерфейс. Характеристика і типи корпусів	28	6	6	16	30	2	2	26

3.	Особливості роботи з корпусом та програмними продуктами. Специфіка пошуку в корпусах	32	8	8	16	30	2	2	26
4.	Укладання власних корпусів для дослідження	32	8	8	16	30	2	2	26
Разом за модуль		120	28	28	64	120	8	8	104
Усього		480	112	112	256	480	32	32	416

5. ПРОГРАМА

Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Концептологія)»

Лекційний матеріал модуля. Когнітивна діяльність, мова і когніція, теорія концептуалізації, поняття концепта в мові та культурі, лінгвокультурний концепт, структура концепта, зміст концепта, концептуальний аналіз.

Підхід Л. Вітгенштейна до виділення категорій, категоризація й концептуалізація, логічний і когнітивний підходи до вивчення концептів. Концепти мови та концепти культури, підхід Дж. Фодора.

Етнічна свідомість, лінгвокультурний феномен, етнічні константи, виокремлення концептів з культурного середовища, концепт і знак, теорія лінгвокультурного концепта А. Вежбицької.

Славістична парадигма концептології: концептуальний аналіз за Ю.С. Степановим, С.С. Карасиком, О.С. Кубряковою.

Практичні заняття та самостійна робота. Виокремлення мовних категорій, співвідношення наукових, побутових і логічних категорій, поняття картини світу. Основи концептуального аналізу.

Термінологічні аспекти «слово – лексема – поняття – концепт», дефініція та компоненти концепта, концепти в картині світу. Концептуальний зміст знаків.

Співвідношення концептів, ємність концепта, когнітивна природа концепта. Дослідження сприйняття та розуміння, абстрактність і конкретність концепта. Прототипи й концепти: спільні й відмінні риси.

Підхід Ж.Фоконьє до динамічних семантичних процесів, семантичний зсув, контекстуальна орієнтація. Глибинний концептуальний аналіз.

Основні поняття модуля: концептуалізація, концепт культури, лінгвокультурний концепт, концептуальна інтеграція, концептуальний план, ментальний простір.

Література основна:

1. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с.
2. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси, 2009. – 192 с.

3. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. : [монографія] / Т. П. Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с.
 4. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу [Текст] / Ірина Олександрівна Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
 5. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : навчальний посібник/ Н. В. Слухай, О. С. Снитко, Т. П. Вільчинська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2011.-367 с.
 6. Мартінек С. Структура когнітивної категорії крізь призму асоціативного експерименту (на матеріалі слов'янських мов) // Проблеми слов'янознавства. Львів, 2012. Вип. 61. – С. 76–85.
 7. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика [Текст]: учебное пособие / Валентина Авраамовна Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 256 с.
 8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К, 2008.
 9. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.
 10. Croft, W., Cruse, D.A. Cognitive Linguistics. – Cambridge University Press, 2004.
 11. Evans, W.V., Green, M. – Cognitive Linguistics: An Introduction. – Edinburgh University Press, 2006.
 12. Fillmore, C. J., Encounters with language. – Computational Linguistics. – 2012. – 38(4):701–718.
- Література додаткова:**
1. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу / В. І. Кононенко. – К.– Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 245 с.
 2. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу / Віталій Іванович Кононенко. – К., Івано-Франківськ: Видавництво «Гостинець», 2004. – 192 с.
 13. Кононенко В. І. Мова у контексті культури. Монографія. – Київ – Івано-Франківськ: «Плай» ЦІТ ПНУ, 2008. – 390 с.
 14. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология [Текст] / Елена Александровна Селиванова. – К.: Изд-во украинского Фитосоциологического центра, 2000. – 248 с.
 15. Слухай Н. В. Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології [Текст] / Наталя Віталіївна Слухай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 167 с.
 16. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: енцикл. Довідник / І. Б. Штерн. – К., 1998.
 17. Derrida, J. 1977. Of Grammatology. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
 18. Heider, E.R. 1972. Universals in color naming and memory. Journal of Experimental Psychology, 93, 10-20.

16. Kemmer, S. 2006. Ludzkie poznanie a process uszczegółowienia zdarzeń: Analiza wybranych uniwersalnych kategorii pojęciowych. – Kraków: Universitas.
17. Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2007). Wzorce tekstów ustnych w perspektywie etnolingwistycznej. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
18. Rosch, E. 1973. Natural categories. Cognitive Psychology, 4, 328-350.
- Sweetser, E. 1996. From etymology to pragmatics: Metaphorical and cultural aspects of semantic structure. Cambridge University Press.

Змістовий модуль «Науковий спецсеминар (Контрастивна лінгвістика)»

Лекційний матеріал модуля. Контрастивні зіставлення і пошук етноспецифічності. Принципи і методи типологічних і контрактивних досліджень. Поняття типології. Поняття про мовний тип та тип мови. Різновиди типологічної класифікації мов. Рівні зіставного дослідження мов.

Універсалії буття (загальні та часткові) та мовні універсалії. Поняття ізоморфізму і аломорфізму. Історія дослідження семантичних універсалій. Історія типологічних досліджень у лінгвістиці.

Мовні та концептуальні картини світу. Типи картин світу. Теорія Сепіра-Уорфа. Етноспецифічні мовні картини світу. Мовні картини світу уявних світів. Типологічні ознаки природних та штучних мов у реальних і уявних світах.

Типи сигнальних систем. Омонімія та синонімія як механізми саморегуляції відкритих систем різної етіології. Гносеологічний релятивізм та мовна відносність. Полісемія першооснов індоєвропейських мов. Множинність інтерпретацій у типологічних зіставленнях мовних знаків. Критерії контрастивного дослідження явищ мови та мовлення.

Практичні заняття та самостійна робота. Структурно-змістова (контенсивна) і функціональна типологія. Типологія семасіологічна і ономасіологічна. Якісна і кількісна типологія. Зіставлення мов на рівні системи, норми і узусу. Рівнева (аспектна) типологія. Ареальна типологія.

Мова, мислення, інтерпретація явищ та категоризація дійсності. Нейролінгвістичні основи семіозису. Мовне моделювання реальності.

Підходи до багатовимірних інтерпретацій явищ мови та мовлення. Вибір "парасолькового напрямку" дослідження. Визначення tertium comparationis у зіставних дослідженнях. Проблема формалізації отриманих результатів. Метод моделювання у зіставних дослідженнях. Квантитативний вимір контрастивних студій.

Типи міжмовних лексико-семантичних відношень: еквівалентність, відношення включення, відношення перетину, безеквівалентність. Граматичні, стилістичні та конотативні компоненти (розбіжності) лексичного значення слова. Багатомовне зіставлення на рівні лексико-семантичних груп.

Основні поняття модуля: контрастивні студії, типологія, таксономія, функція, структура, мовний ареал, мовне моделювання, універсалія,

ізоморфізм, аломорфізм, номінація, лінгвоконцепт, картина світу, адаптивність, полісемія, відносність, типологічне зіставлення.

Література основна:

1. Голубовська І.О. Перспективи розвитку сучасної зіставної лінгвокультурології / І.О. Голубовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. – К.: НПУ, 2009. – Вип. 3. – С. 98–102.
2. Деменчук О.В. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Олег Володимирович Деменчук. – Рівне: Перспектива, 2005. – 165 с.
3. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: підручник / М.П. Кочерган. – К.: Видавничий центр — Академія, 2006. – 424 с.
4. Левицький А.Е. Порівняльно-типологічні особливості етнокультурних маркерів у лексичних системах української й англійської мов / А.Е. Левицький // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – Вип. 11. – Ч.1. – С. 262–265.
5. Мейє А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков / Антуан Мейє. – М. – Л.: , 1938. – 510 с.
6. Мельников Г.П. Системная типология языков: принципы, методы, модели / Г. П. Мельников. – М.: Наука, 2003. – 393 с.
7. Мосенкіс Ю.Л. Теоретичні аспекти поглибленого діяхронічного дослідження основної лексики / Ю. Л.Мосенкіс. – К.: Віпол: Перше вересня, 1997. – 210 с.
8. Семчинський С.В. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства (на матеріалі індоєвропейських мов) / С. В. Семчинський. – К.: ВПЦ —Київський університет 2002. – 352 с.
9. Croft W.. Typology and Universals / William Croft. - Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 341 p.
10. Haspelmath M. Language Typology and Language Universals: An International Handbook / Martin Haspelmath (ed.)Berlin: Walter de Gruyter, 2001. – 875 p.

Література додаткова:

11. Басиров Ш.Р. Типологія дієслів із рефлексивним комплексом в індоєвропейських мовах: монографія / Шаміль Рафаїлович Басиров. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – 333 с.
12. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Лідія Георгіївна Верба. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 160 с.
13. Голубовська І.О. Всесвіт крізь —мовне дзеркало: універсальне та ідіоетнічне / І.О. Голубовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 1. – С. 3–7.

14. Левицкий А.Э. Сравнительная типология русского и английского языков / А.Э. Левицкий, Л.Л. Славова. – Житомир: Изд-во ЖГУ, 2005. – 204 с.
15. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология / В. Н.Манакин. – К.: Знання, 2004. – 327 с.
16. Нікітіна Ф.О. Перспективи порівняльно-історичного мовознавства в ХХІ ст. / Ф.О. Нікітіна // Studia Linguistica. – К.: ВПЦ – Київський університет, 2009. – С. 237–240.
17. Comrie B. Language Universals And Linguistic Typology / Bernard Comrie. - Chicago: University Of Chicago Press, 1989. — 275 p.
18. Wimmer F. Interkulturelle Philosophie / F. Wimmer. – Bd.1: Geschichte und theorie. – Wien: passage Verlag, 1990. – 294 S.

Змістовий модуль «Науковий спецкурс (Семантика)»

Лекційний матеріал модуля. The development of cognitive studies. The findings of cognitive semantics. The perspectives of existing methodology. The challenges of contemporary findings. The theory of prototypes. Prototypical categories. The relations inside categories. The meaning in the sentence. Syntactic relations and semantic effects.

Define the notion of foregrounding. Linguistic tools in highlighting information in the text. Describe the process of mappings. Types of conceptual mappings. Mapping Techniques. Define cognitive metaphors: source and target domains. George Lakoff and Mark Johnson “Metaphors We Live By”.

Define the term “cognitive”, explain why it is necessary to study mentality and the nature of human brain. Define the main scope of Semantics, say what Cognitive Semantics focuses upon. Describe the basic terms and methods of conceptual analysis. Say what terms from Linguo-Culture Studies apply to Cognitive Semantics. Give the main points of the theory of the mental spaces. Gilles Fauconnier. Describe the process of ‘blending’. Speak about the “map of the world”.

The dynamic structure of meaning The classical notion of frame by M.Minsky. The linguistic approach to frames by C.Fillmore. The types of frames and semantic relations. Types of context and frames for situations.

Практичні заняття та самостійна робота. Define mapping as a process. Illustrate the mapping process between two domains – one from language and another from experience. Analyze the map of the world's structure. Give the grounds for meaning in grammar. Speak about the form and meaning of basic grammatical categories. The grammatical oppositions. Demonstrate the application of conceptual analysis to phrases and sentences.

Analyse the essence of the concept map given in the task. Find conceptual metaphors (figurative comparisons) and analyze them defining target domain and source domain. Mapping and meaning.

Concepts and their structure. Interaction of meanings in the context Meaning recognition and understanding. Conceptual blending as a way of concept analysis. Challenges of the methodology in selected cases from own examples' stock.

Speak about the notion of frame in application to language and meaning. Define the types of frames. Speak about the lexical meaning perceived through a frame.

Основні поняття модуля: concept, categorization, prototype theory, cognitive metaphor, mapping, foregrounding, conceptual blending, frame semantics, cognitive grammar, paradigmatic relations, maps of the world.

Література основна:

1. Fauconnier, Gilles, and Turner, Mark. The way we think. – New York: Basic Books, 2004.
2. Fillmore, Baker. Frame Net Web Site, 2000. / режим доступу: <http://www.icsi.berkeley.edu/framenet>.
3. Geeraerts, Dirk. Cognitive Linguistics: Basic Readings. Mouton de Gruyter. Berlin · New York, 2006.
4. Lakoff, George & Johnson, Mark. Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought. – New York: Basic Books, 1999.
5. Lakoff, George and Johnson, Mark. Metaphors We Live By. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.
6. Langacker, Ronald. Foundations of Cognitive Grammar. – Stanford; Stanford University Press, 1987.
7. Stockwell, Peter. Cognitive Poetics: An Introduction. – London: Routledge, 2002.

Література додаткова:

8. Aitchison, Jean. Words in the Mind. – Blackwell, Malden, 1994.
9. Croft, William. Linguistic evidence and mental representations. Cognitive Linguistics. – # 9, 1998. – P. 151-174.
10. Gibbs, Ray W., & Matlock, Teenie. Psycholinguistics and mental representations. – Cognitive Linguistics. – # 10-3, 1999. – P. 263-269.
11. Kovecses, Zoltan. Metaphor in Culture: Universality and Variation. – New York: Oxford University Press, 2005.
12. Langacker, Ronald. Grammar and Conceptualization. – Berlin: Mouton, 1999.
13. Minsky, Marvin. 'A Framework for Representing Knowledge'//The Psychology of Computer Vision/ed. P. H. Winston. – New York: McGraw-Hill, 1975.– P. 211 – 277.
14. Taylor, John. Cognitive Grammar. – Oxford: Oxford University Press, 2002.

Змістовий модуль «Науковий спецсеминар (Корпусна лінгвістика)»

Лекційний матеріал модуля. Універсалії структурної організації мовного коду. Еволюція ідей структурної лінгвістики. Рівні дослідження мовної системи. Принципи і методи корпусної лінгвістики.

Поняття про корпус. Базові характеристики корпусу. Автентичність, анотування; розмітка, картотека, ключове слово у контексті (KWIC), кодування, колігація колокація. Типи корпусів.

Специфіка організації масивів даних. Пошукова діяльність. Планування і визначення критеріїв пошуку, налаштування пошукових параметрів. "Фільтри" у "пошуковому двигуні" корпусу, що є у відкритому доступі. Аналіз можливостей та інструментів, доступних у різному програмному забезпеченні. Співвіднесення можливостей, пропонованих певним корпусом і завдань власного дослідження.

Етапи створення корпусу: Визначення джерел мовного матеріалу. Введення даних. Попередня обробка текстів. Конвертування й графематичний аналіз. Розмітка тексту. Корекція результатів автоматичної розмітки. Конвертування розмічених до структури інформаційно- пошукової системи (corpus manager). Забезпечення доступу до корпусу.

Практичні заняття та самостійна. "До-електронні" корпуси, їхнє використання. Головні характеристики корпусів першого покоління. Браунівський корпус як "прототиповий". Характеристики корпусів другого покоління. Сучасні мегакорпуси. Стан і перспективи корпусних досліджень в Україні.

Лінгвістичний корпус текстів. Розрізнення корпусу від електронної бібліотеки або архіву. Сучасна типологія корпусів. Основні характеристики існуючих типів корпусів.

Організація корпусу, його "пошуковий двигун". Пошукові та аналітичні інструменти у різному програмному забезпеченні. Планування "корпусного компоненту" власного дослідження, інтеграція можливостей корпусної лінгвістики до методології дослідження.

Специфіка вибору пошукових фільтрів. Етапи створення корпусу. Процедури стандартизації даних корпусу, формати даних для корпусу. Можливості та переваги різних комп'ютерних програм.

Основні поняття модуля: корпус, код, структура, масив даних, таксономія, база даних, розмітка, анотування, конкорданс, токенизація, лематизація, парсинг, конвертування.

Література основна:

1. Жуковська В. В. (2013) Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18909/contents>

2. Карпіловська Є.А. (2006) Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд».

3. Biber, D., Conrad, S., and R. Reppen (1998) *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.

Література додаткова:

1. Barnbrook (1996) *Language and computers*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

2. Hoey, M. (2005). *Lexical priming: a new theory of words and language*. London: Routledge.

3. Nelson, Mike 'Computers and Semantic Prosody'. URL: <http://www.kielikanava.com/semantic.html>.*

4. Sinclair, J. (2004). *Trust the text*. London: Routledge.

5. Stubbs, M. (1996). *Text and corpus analysis*. Oxford: Blackwell.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	За один модуль				За усі 4 модулі	
			денна		заочна		Денна форма	Заочна форма
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид		
1	Відвідування лекцій	1	14	14	4	4	56	16
2	Відвідування практичних занять	1	14	14	4	4	56	16
3	Виконання практичних завдань	10	14	140	4	40	560	160
4	Самостійна робота	5	14	70	38	190	280	760
Разом балів		за модуль 238					за курс 952	
Розрахунок		За модуль: $238:100 = 2,38$					$400:60 = 6,6$	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

Самостійна робота аспірантів, зумовлена підготовкою до аудиторних занять, враховується під час поточного оцінювання кожного модулю та входить у рейтинговий бал.

Самостійна підготовка до кожного практичного заняття – **5 балів**.

Сумарна кількість балів за самостійну роботу в одному модулі – **70 балів**.

Аспірант, який відвідував лекції та здав самостійну роботу за модуль має мінімальний позитивний рейтинг (згідно калькуляції рейтингу) і може отримати додаткові бали, зараховані за інші види дослідницької діяльності.

Якщо аспірант пропустив аудиторне заняття, бали за самостійну роботу нараховуються, якщо виконане завдання прикріплено на перевірку у відповідний ЕНК модуля.

Окремими видами самостійної роботи можуть бути сертифікатні курси, програми за обміном, академічна мобільність, виконання польового дослідження. Свідченням виконання такої діяльності є документ, у якому містяться дані, що співвідносяться із програмними вимогами предмету, а саме:

кількість кредитів
кількість годин
тематика
компетентності

Перезарахування / академічна мобільність

Аспіранти, які виконували інші види академічної дослідницької діяльності в інших освітніх або науково-дослідних установах, можуть надати відповідні сертифікати викладачам окремих модулів та отримати перезарахування балів та рейтингів за один або кілька модулів. Один сертифікат подається один раз. Залежно від обсягу діяльності, зазначеному в документах, перезарахувати можна частину балів, або усі бали за модуль.

Відповідні документи / сертифікати надаються в оригіналі, а викладач зберігає електронну

6.3. Форми проведення підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену з усіх модулів дисципліни **«Науковий семінар із загального мовознавства»**.

Підсумковою формою контролю за предметом є комплексний іспит, який складається у 6-му семестрі, після вибору та проходження усіх запропонованих модулів. До іспиту допускаються усі аспіранти, хто мають сумарний рейтинг із чотирьох модулів вище 35.

Іспит проходить у письмовій та усній формі. Підготовка до іспиту починається з допуску за результатами обчислення сумарних рейтингових балів. На підготовку до іспиту відводиться 15 днів після допуску.

Письмова частина: аспірант отримує письмове дослідницьке завдання за тематикою одного із пройдених модулів. Завдання виконується у письмовій формі у вигляді реферату протягом 10 днів та подається належно оформленим у роздрукованому вигляді.

Усна частина: презентація фрагмента методології власного дослідження за матеріалами одного з модулів, на вибір аспіранта.

Вимоги до оформлення письмової частини іспиту:

з екзаменаторами, під час якого аспірант пояснює деталі методології, деталізує дані та аргументує висновки. Тривалість обговорення – 12-15 хвилин. **Зміст** реферату повинен мати логічну будову, відбивати основні наукові теорії, здобутки і напрацювання наукової галузі. У рефераті повинні бути правильно оформлені посилання на видання та описи дослідницького досвіду. У тексті реферату міститься аналітичний огляд основної теоретичної літератури, стисла оцінка попередніх здобутків та доробку окремих науковців, а також вказується перспектива розвитку наукової парадигми.

Титульна сторінка оформлюється за стандартними вимогами та включає назву навчального закладу, кафедри/підрозділу, до якого прикріплений здобувач. По центру великими літерами вказується тема реферату, нижче – прізвище та ім'я здобувача. У правому нижньому кутку аркуша міститься інформація про наукового керівника дослідження, вчене звання, вчений ступінь, прізвище та ім'я.

Текст реферату має містити структурно-сміслові компоненти (підрозділи, пункти, параграфи), бути логічно структурованим та зв'язним, з

обов'язковими посиланнями на процитовані фрагменти та визначення. У кінці логічних частин подаються висновки.

З нового аркуша подаються бібліографічні першоджерела у алфавітному порядку згідно чинних вимог до оформлення. У списку літератури містяться тільки ті джерела, які використані для написання реферату. Кількість джерел співвідносна із обсягом тексту реферату.

Технічні вимоги:

Текст реферату виконується шрифтом Times New Roman, кегель 14, інтервал 1,5, відступ абзацу 1,27. Береги: ліве – 3 см, праве, верх і низ – по 2 см.

Вимоги до усної частини іспиту:

У день іспиту аспірант виступає із промовою, що підтримується презентацією і/або роздатковим матеріалом. У своєму виступі аспірант демонструє частину методології свого дослідження, частину вибірки, яка опрацьована за допомогою методів / підходів, освоєних у пройдених модулях, а також інтерпретує отримані результати.

Тривалість виступу – 5-8 хвилин.

Кількість слайдів презентації – 10-12.

Після презентації відбувається обговорення

Критерії оцінювання комплексного екзамену

	Письмова частина	Усна частина
Максимально балів	20 Оформлення та зміст	20 10 за презентацію + 10 за дискусію
Відмінно А	20 балів Витримано формальні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення	20 балів Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано вичерпні відповіді з роз'ясненнями на усі питання.
Дуже добре В	18 балів Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок	18 балів Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.
Добре С	16 балів Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок	16 балів Висвітлено більшість даних з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.
Задовільно D	14 балів Частково порушені змістовні вимоги: логічна структура, послідовність	14 балів Висвітлено основні дані з певною аргументацією.

	викладу. Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок	Надано відповіді й часткові роз'яснення на частину питань.
Достатньо E	12 балів Недбало виконані змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок	12 балів Висвітлено окремі дані з певною аргументацією. Надано часткові відповіді без детального роз'яснення на частину питань.
Незадовільно F	11 балів недотримано технічні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення	11 балів Недостатньо висвітлено дані без належної аргументації. Не надано відповіді на питання, або відповіді були не аргументовані.

6.4. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
F, FX	1–59 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань / умінь / навичок, що вимагає повторного проходження